

LA PARRÒQUIA A L'INICI DE LA GUERRA CIVIL

Núm. 48

Aquest juliol fa 90 anys del fatídic començament de la Guerra Civil Espanyola, que tanta repercussió va tenir per a la nostra parròquia, clergat i fidels i, esclar, per a tota la vila de Premià de Mar. Aquí només volem recordar-ne alguns esdeveniments, de manera global, perquè fer memòria és retre homenatge.

La destrucció de l'església va ser el 21 de juliol de 1936, igual que els edificis religiosos del Noviciat dels germans de La Salle, l'escola de les monges i el Casal Benèfic de les germanes Josefines. Tot està documentat en els llibres de Jordi Amat¹, el d'història de la parròquia² i en l'article dels morts a la guerra³.

El temple de Sant Cristòfol va ser presa del foc. El tema s'havia decidit en una reunió del comitè revolucionari: dos milicians armats van anar a buscar les claus del temple que, dues hores més tard, ja cremava. Altars, bancs, portes, finestres... Tot el que era de fusta, ruixat amb benzina. Hi van participar elements dels comitès de Granollers, Badalona i Premià de Mar, amb una xifra no menor als quinze milicians.

El portal de l'església després de l'incendi (juliol 1936)

L'endemà van llençar les imatges religioses que, mig cremades, encara quedaven als altars, les van posar al mig de l'església i les van acabar de cremar del tot. Al mateix temps, alguns objectes litúrgics cremaven a la plaça; altres els van dur al Pla de l'Os també per cremar-los: Pocs se'n van salvar. El balanç de les destruccions és esfereïdor. Es va perdre la totalitat dels tretze altars, amb unes quaranta imatges; tots els ornamentals sagrats i objectes de culte, així com totes les imatges religioses, algunes de gran valor. A la capella del Santíssim hi havia la imatge del «Crist del Fossar de les Moreres» que havia presidit el fossar de Santa Maria del Mar, de Barcelona. També fou cremat en la destrucció.

El clergat de Premià també va patir persecució: el rector Mn. Josep Paradedà, el vicari Mn. Josep Juvany, Mn. Martí Torrent, capellà de la Divina Pastora (1932-36) i el capellà del Casal es van amagar a cases particulars dels feligresos, i uns dies després pogueren refugiar-se a França. Els 54 germans del Noviciat de La Salle foren fets presoners i portats durant dos dies a la fàbrica La Lió, on Camille André, G. director general, morí sobtadament d'un atac de cor. La resta sortí amb un salconduit en autocar cap a França. Les tretze religioses del convent i les cinc del Casal Benèfic, després d'estar amagades en cases particulars, pogueren marxar i salvar la vida, excepte dues d'elles que van patir el martiri. El capellà del Noviciat, Mn. Pere Soler, després de col·locar els 105 novicis en cases particulars, va fugir. Però fou delatat, empresonat a Girona i martiritzat. Molts dels fidels compromesos es tancaren a casa seva amb por a les represàlies o a ser detinguts. Alguns d'ells foren assassinats pel fet de ser catòlics. No obstant, ja a l'inici de la guerra moltes famílies acolliren generosament a religiosos i novicis durant tot el temps del conflicte bèl·lic.

Tenim una llista de màrtirs de la parròquia morts per la fe a l'inici de la Guerra Civil. És clar que, a Premià de Mar van morir persones per altres motius: ideològics, polítics o sindicals, i empresaris de drete. Aquí els presentem tots: per condició religiosa o per altres motius; tant els qui vivien a Premià com els que hi estaven vinculats, per ordre cronològic de la data de defunció en aquell 1936:

¹ AMAT TEIXIDÓ, Jordi: *Premià de Mar, 1931-1945...* Editorial El Clavell (2001)

² MARTÍN PAY, Xavier: *Sant Cristòfol de Premià de Mar, una parròquia amb història*. UNO Editorial (2018)

³ <https://patrimoni.pdm.cat/wp-content/uploads/2019/03/Els-premianencs-morts-en-la-Guerra-Civil.pdf>

19/07 Mn. FRANCESC XAVIER NOGUERAS RICART, fill de Premià, vicari de Sant Josep (Santa Mònica) a Barcelona. Va morir brutalment martiritzat *(foto)*⁴.

25/07 Mn. PERE BUSQUETS PADRÓS, vicari a Premià (1924-27), rector de Masquefa.

31/07 BEATA Ga. AUXILI NOGUERA MANUBENS, residia al convent de Premià. Quan pujava al tren fou detinguda i, junt amb la seva companya BEATA Ga. ANDREA SOLANS BALLESTER, fou martiritzada.

31/07 SEGIMON SERRA ARBOIX, exsecretari de l'Ajuntament de Premià de Mar, detingut a Sant Llorenç Savall i assassinat a la carretera de Barberà del Vallès.

12/08 Mn. MIQUEL NICOLAU FAURA, vicari (1923-24) i rector de Santa Maria de la Geltrú, on va morir.

17/08 JOSEP GIRALT FERRER, catòlic, director de la fàbrica de Can Sanpere, mort a Font de Cera (Alella)

17/08 JOAN VENTURA CAMPINS, solter, sagristà de Sant Cristòfol, fou assassinat a la Rabassada.

17/08 ENRIC CASAS PASCUAL, fill de Premià, director de fàbrica, assassinat a Roda de Ter (Osona).

20/08 PAU ORRIOLS MALTAS, germà de Mn. Joan Orriols, vicari a Premià (1910), morí a Font de Cera.

20/08 JOSEP ROVIRA BOSCH, director de la fàbrica Vapor Vell. Persona de dretes, president de la Mútua de les Escoles Catòliques de Premià.

25/08 BEAT ONOFRE TOLOSA ALSINA, germà de la Salle (1910-18), mort a Vidreres.

26/08 BEAT BENILDO J. CASADEMUNT RIBAS, G. de la Salle (1920-30), a Tarragona.

10/09 FREDERIC RUSCA GÁLGERAN, nat a Premià, assassinat a Barcelona.

13/09 JOAN CAPDEVILA DURAN, fidel compromès, pare de família, cofundador del Patronat catequètic, periodista del diari "El Matí", assassinat a Font de Cera (Alella). Té oberta la causa de beatificació a Roma *(foto)*.⁵

14/09 JOAQUIM VIDAL ARGIMON, exalcalde de Premià, assassinat a Montcada.

15/09 MIQUEL JOVER BERTRAN, fill de Premià, assassinat al cementiri de Montcada.

15/09 Mn. JOSEP PUIG MOLINÉ, rector de Premià (1904-16), rector de Sta. Maria de Sants, assassinat al cementiri de Montcada. Enterrat a la parròquia de Sants *(foto)*.

18/09 Mn. JAUME LLONCH SOLÀ, vicari (1919), a la Sagrada Família de Barcelona.

22/09 PAU SOLÉ RAVENTÓS, pare de Mn. PERE SOLÉ, assassinat a Argentona.

07/10 MIQUEL MORAGAS FONT, exalcalde de Premià (1926-30), empresari i accionista principal de la foneria Roura, mort al coll de Parpers, Argentona.

11/10 Mn. PERE SOLÉ GALLOFRÉ, vicari a Premià (1933-34), i capellà de La Salle (1934-36), empresonat i màrtir a Girona, amb beatificació oberta a Roma *(foto)*.

19/10 Mn. JOAN NIN ARANS, vicari a Premià (1920-24), a St. Climent del Llobregat.

12/11 Mn. ALFRED CISA DURAN, nat a Premià, rector de l'Almúnia, Penedès.

23/08/40 IGNASI CISA DURAN, germà de Mn. ALFRED CISA, morí per les seqüeles de maltractaments patits durant la guerra.

També moriren màrtirs, en les seves destinacions de 1936, els vicaris de la nostra parròquia: Mn. JOAN ORRIOLS MALTAS (1910), Mn. JOSEP ROSELLÓ MARTÍ (1928), Mn. PERE MARTÍN (1929) i Mn. JOAN CASALS BERENGUER (1928-30) cofundador del Patronat Catequètic.

En els dos bombardejos de l'aviació feixista que patí Premià de Mar hi hagué 5 víctimes:

25/10/37 ANNA COLL PLANA, 70 anys, mestressa de casa.

1/11/37 JOSEP BORRELL MIRALLES, 14 anys, estudiant *(foto)*.

26/01/39 RICARD ROURES MARIMON, 37 anys, paleta; Mª ISABEL GOICOCHEA RODRIGUEZ, 6 anys, refugiada basca; i PERE PAYTUVÍ CALLS, 62 anys, cartonatges.

Jordi Amat recull al seu llibre una llista de 52 soldats premianencs morts al front. Darrerament Guillem Martín ha fet una recerca (inèdita) sobre 15 soldats més morts al front.

Xavier Martín Pay

⁴ Les imatges de Mn FX Nogueras, Mn Puig i Moliné i Mn Pere Solé són de l'Arxiu Parroquial de St Cristòfol.

⁵ Les imatges de Joan Capdevila i Josep Borrell són extretes del llibre de Jordi Amat (cf. nota 1)